

**Uşak Üniversitesi Fen ve Doğa
Bilimleri Dergisi**
Usak University Journal of Science and Natural Sciences

http://dergipark.gov.tr/usufedbid
DOI: 10.47137/usufedbid.1191514

Araştırma makalesi

Uşak İlinin Afet Farkındalığı ve Afete Karşı Hazırlık Durum Araştırması

Serpil Ünal^{1,2*}, Mehmet Ada^{1,3}, Tahir Gönen^{1,3}, Hüseyin Yıldırım⁴

¹ Uşak Üniversitesi Deprem Araştırma ve Uygulama Merkezi, Uşak, Türkiye

² Matematik Bölümü, Fen-Edebiyat Fakültesi, Uşak Üniversitesi, Uşak, Türkiye

³ İnşaat Mühendisliği Bölümü, Mühendislik Fakültesi, Uşak Üniversitesi, Uşak, Türkiye

⁴ Uşak Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü, Uşak, Türkiye

Geliş: 19 Ekim 2022

Kabul: 05 Kasım 2022 / Received: 19 October 2022

Accepted: 05 November 2022

Abstract

This study was carried out to determine the disaster awareness and preparedness level of the public of Uşak and to determine whether there is a need for any training in this direction. Research data were collected through face-to-face interviews with 542 people residing in Uşak between May-June 2022 through a questionnaire. To evaluate the variables that may be related to the determination of the disaster awareness and preparedness level of the participants, cross-tables were created with various variables in the questionnaire such as demographic characteristics, disaster experience, level of awareness towards disaster and what they understand about disaster preparedness. Statistical significance was evaluated with the chi-square test. While 37.8% of the participants stated that they received training on disaster preparedness, the rate of those who had never received disaster training but experienced a disaster and still did not want to participate in the planned trainings is 42.9%. According to these results, it is recommended to carry out studies such as using disaster simulators and increasing disaster preparedness exercises to increase disaster awareness of the public of Uşak. In addition, it was concluded that the rate of those who received disaster preparedness training and considered themselves ready for disasters is approximately 50.9%, and the rate of those who consider themselves unprepared for disasters and are worried is approximately 74.4%.

Keywords: Disaster, disaster awareness, disaster preparedness.

Özet

Bu çalışma, Uşak halkının afet farkındalığının, afete hazırlık düzeylerinin belirlenmesi ve bu doğrultuda herhangi bir eğitime gereksinim duyulup duyulmadığının tespiti amacıyla yapılmıştır. Araştırma verileri Mayıs-Haziran 2022 tarihleri arasında anket formu aracılığıyla Uşak'ta ikamet eden 542 kişi ile yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Katılımcıların afet farkındalığı ve afete hazırlık düzeylerinin belirlenmesi ile ilişkili olabilecek değişkenleri değerlendirmek için demografik özellikler, afet deneyimi, afete yönelik farkındalık düzeylerinin hangi seviyede olduğu ve afetlere hazırlıktan ne anladıkları gibi ankette yer alan çeşitli değişkenler ile çapraz tablolar oluşturulmuştur. İstatistiksel anlamlılık Ki-kare testi ile değerlendirilmiştir. Katılımcıların %37,8'i afete hazırlık ile ilgili eğitim aldıklarını belirtirken, daha önce hiç afet eğitimi almamış olup da afet yaşamış ve buna rağmen yine de yapılması düşünülen eğitimlere katılmak istemeyen kişilerin oranı %42,9'dur. Elde edilen bu sonuçlara göre, öncelikli olarak Uşak halkının afet farkındalığının artırılması üzerine afet öğrencilerinin (simülatörlerinin) kullanılması, afete hazırlık amaçlı tatbikatların artırılması gibi çalışmaların yapılması önerilmektedir. Ayrıca, afete

*Corresponding author:

E-mail: serpil.unal@usak.edu.tr (ORCID ID: 0000-0002-4043-6832)

hazırlık eğitim alıp da kendisini afetler konusunda hazır görenlerin oranının yaklaşık %50,9 ve kendisini afetler karşısında hazırlıksız görüp de endişe edenlerin oranı yaklaşık %74,4 olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Afet, afet farkındalığı, afete hazır bulunuşluk.

©2022 Usak University all rights reserved.

1. Giriş

Doğal afetler neden oldukları hasarlar ve kayıplar nedeniyle kritik bir önem taşımaktadır. Afet toplumun tamamını ya da belli kesimlerini etkileyen fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplara neden olan, insanların faaliyetlerini kesintiye uğratan ya da durduran, toplumun baş etme kapasitesinin aşıldığı doğa, teknoloji ya da insan kaynaklı nedenlerden meydana gelen olayların doğurduğu durumdur. Meydana gelme biçimleri, etkileri ve neden oldukları sonuçlara bağlı olarak afetler, kişileri ve toplumları kısa ve uzun vadede farklı şekillerde etkileyebilmektedir [1]. Dünyada her yıl yaklaşık olarak 68000 insanın yaşamını kaybettiği, 218 milyon insanın ise etkilendiği afetler içerisinde, özellikle depremlerin neden olduğu zararlar, toplumun afetler karşısında daha bilinçli olması gerçeğini ortaya koymaktadır [2]. Başta deprem olmak üzere doğal afetlerin sık olarak görüldüğü Türkiye’de 2018 yılında AFAD tarafından hazırlanan “Türkiye’de Afet Yönetimi ve Doğa Kaynaklı Afet İstatistikleri” [3] çalışmasına göre, 1900-2017 yılları arasında hasar yapıcı ve can kaybına neden olan 210 deprem meydana gelmiş ve bu depremler sonucunda 86802 kişi hayatını kaybetmiştir.

İnsanların afetler üzerindeki kapasitesi çoğu zaman yetersiz kalmaktadır: Sel, çığ, orman yangınları gibi doğal afetlerde insanların olayın gerçekleşme oranını azaltabilmesi mümkünken, diğer afetlerde bu mümkün görünmemektedir [4]. Örneğin, gelişen imkânlara rağmen depremlerin nerede, ne zaman ve ne büyüklükte meydana geleceğinin kesin olarak bilmenin ve bu yıkıcı doğa olayını önlemenin imkansız olduğu kabul edilmektedir. Ancak güçlü yer hareketinin oluşmasını saniyeler öncesinde uyarıcı erken uyarı sistemleri ile bu bir dereceye kadar mümkün olmaktadır [5]. Erken uyarı sistemlerinin temel birleşenleri olan risk tespiti, izleme ve uyarı, yayma ve iletişim ve yanıt verme kapasitesi göz önüne alındığında, afetlerin etkilerini azaltacak en önemli etkenin insanların alışkanlıklarına ve davranış biçimlerine karşı hazır bulunuşluğu olduğu görülmektedir [6], [7].

Hazır bulunuşluk, olabilecek herhangi bir afet, kriz ya da acil duruma karşılık verebilecek durumda bulunması anlamına gelmektedir. Hazırlık aktiviteleri afet öncesi tehlike yönetiminin insan bileşenidir. Hazır bulunuşluk kapsamındaki en yaygın aktiviteler, tatbikat ve halkın eğitilmesidir, bunlar insanların afetlerde hayatta kalmasına yardım eder [4]. Ancak, afet farkındalığı ve afete hazır bulunuşluk seviyesi yeterli düzeye ulaşmış toplumlarda afetlerin yaratacağı kayıpları önleme, tüm toplumun katılımıyla örgütsel ve sistematik çözümler üretmekle mümkündür [8]. Türkiye’de afet bilgi düzeylerinin belirlenmesine yönelik bazı çalışmalar yürütülmüştür: Bulat ve Özbaşı [9], üniversite personellerinin afetlere hazırlık düzeylerinin orta düzeyde olduğunu, personel yaşının artması ile afetlere hazırlık bilgi seviyesinin arttığını belirtmişlerdir. Dikmenli ve Yakar [10], öğretmen adaylarının afet düzeylerinin belirlenmesi için bir çalışma yürütmüşlerdir ve afet deneyimi olan kişilerin daha yüksek afet bilinci algılarına sahip olduğunu belirtmişlerdir. Üniversite öğrencilerinin temel afet bilinç ve hazırlık düzeyinin saptanmasına yönelik İnal ve ark. [11]’in yapmış olduğu çalışmada ise, afet eğitiminin yaygınlaştırılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

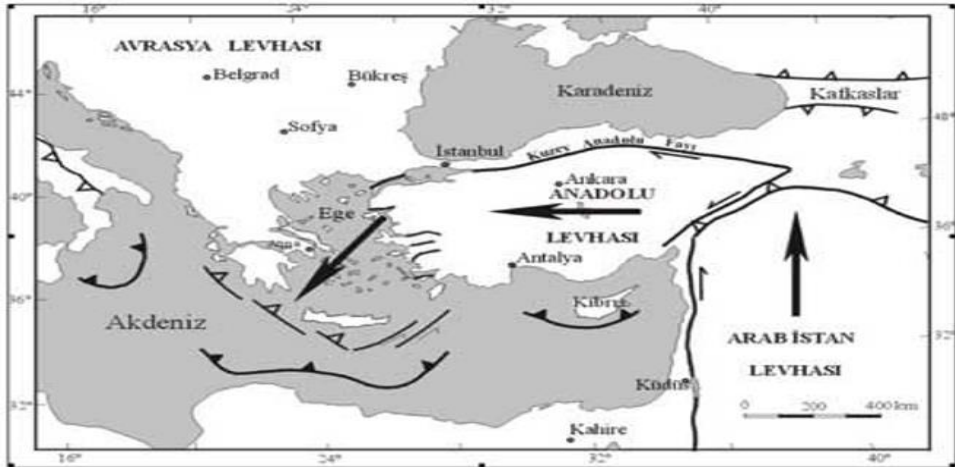
Bu kapsamda, Uşak ilinde yaşayan kişilerin afetlere yönelik farkındalıkları ve hazır durum düzeylerinin tespiti amaçlanmıştır. Bunun için Mayıs-Haziran 2022 tarihleri arasında Uşak'ta ikamet eden 542 kişi ile yüz yüze görüşülerek bir anket uygulaması yapılmıştır ve elde edilen sonuçlar irdelenmiştir.

2. Afetler ve Uşak

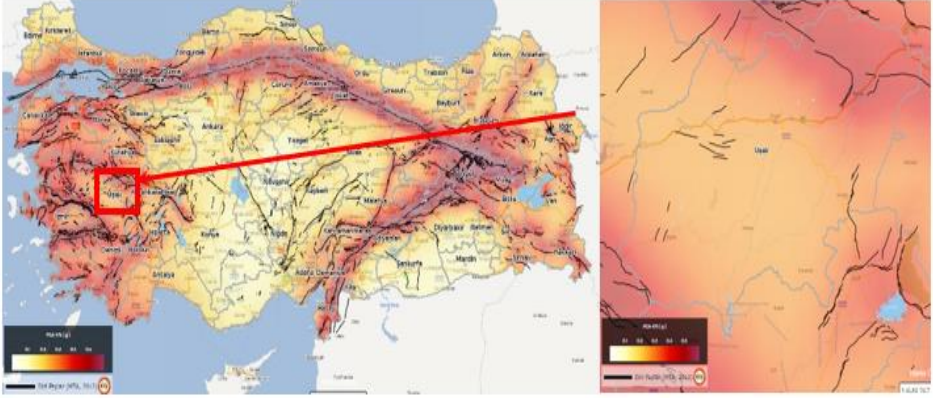
Türkiye, Dünya'nın en önemli deprem kuşaklarından biri olan ve Dünya'daki depremlerin yaklaşık %20'sinin yer aldığı Alp-Himalaya deprem kuşağı üzerinde bulunmaktadır ve jeolojik, topografik ve iklim özellikleri nedeniyle çeşitli afetlere maruz kalmaktadır.

Afrika ve Arabistan levhaları ile Avrasya levhası arasında bulunması nedeniyle Türkiye'de çok sayıda aktif fay bulunmaktadır. En önemli faylar Kuzey Anadolu Fayı, Güneydoğu Anadolu Fayı ve Ege Graben Sistemi'dir [Şekil 1]. Son 120 yıllık kayıtlara bakıldığında her yıl ortalama olarak büyüklüğü 6,0 'dan büyük iki deprem meydana gelirken, 6 yılda bir kez de büyüklüğü 7,0'dan büyük bir deprem meydana gelmektedir. Türkiye herhangi bir konumda, tekrarlama periyodu 43, 72, 475 ve 2475 yıl olan deprem düzeylerinde meydana gelebilecek en büyük ivme değerleri Deprem Tehlike Haritaları kullanılarak bulunabilir ve bu veriler çeşitli yapıların tasarımında kullanılmaktadır. Şekil 2'de 50 yılda aşılma olasılığı %10 olan (tekrarlama periyodu 475 yıl olan) depremlerin en büyük ivme değerlerinin bulunduğu Türkiye Deprem Tehlike Haritaları ve diri faylar gösterilmektedir [12, 13].

Etkileri bakımından değerlendirildiğinde, kütle hareketleri (heyelan, çığ ve kaya düşmesi) olayları depremlerden sonra en büyük hasar veren afet türüdür. Ayrıca, iklim değişiklikleri ve çarpık kentleşme sonucunda sel ve taşkınların sayısında önemli artışlar meydana gelmiştir. Özellikle akarsu yataklarının yerleşime açılması ve ıslah çalışmalarının yetersiz olarak yapılması nedeniyle sel ve taşkınların etkileri daha da artmıştır. Orman alanlarının ise, yaklaşık %60 gibi yüksek oranda yangına maruz kalmak ihtimali bulunmaktadır [14].

Şekil 1. Türkiye fayları ve levhalar [15]

Şekil 2. a) Türkiye deprem tehlike haritası ve diri faylar (b) Uşak ili deprem Tehlike haritası ve diri faylar [12], [13]

Uşak ili, Türkiye'nin Ege bölgesinde, kuzeyinde Kütahya, güneyinde Denizli, doğusunda Afyon ve batısında Manisa illerinin bulunduğu bir konumda yer almaktadır ve Kuzey Anadolu Fay hattı ve Ege Hellen Hendeği ile Kıbrıs yayı ve Ege Graben sisteminin etkisinde bulunmaktadır. Yakın zamanda depremler meydana gelmiş olan Simav fay zonunu 90 km batısında, Alaşehir grabeni 100 km güneyde, Dinar-Çivril fay bölgesi ise 60 km güneydoğuda yer almaktadır. Uşak'ta geçmişte büyük depremler meydana gelmemiş olsa da, çevresinde bulunan aktif faylar nedeniyle tektonik açıdan aktif bir bölgede bulunmaktadır [16]. Ayrıca, bölgenin tamamına bakıldığında su baskını, heyelan, kaya düşmesi ve yangın gibi afetler de zaman zaman yaşanmaktadır [17]. Afetlerin görülme sıklığında depremlerden sonra ikinci sırada yer alan orman yangınları bakımından da Uşak yüksek riskli bir bölgede bulunmaktadır. Orman yangınları bakımından 1. derece hassas bölgede olmasına rağmen, ilde yangın tehdidi bugüne kadar genel hayatı etkilemeyen ve gerekli müdahalelerle kontrol altına alınan küçük çaplı yangınlar haricinde çok büyük tehlike arz etmemiştir [18]. Ancak, bu zamana kadar bu afetlerin olmaması bundan sonra olabileceğini gerçeğini değiştirmemektedir.

3. Materyal ve Metot

Uşak halkının afet farkındalığı ve hazır bulunuşluk düzeylerinin hangi seviyede olduğunu belirlemek ve bu doğrultuda herhangi bir eğitime gereksinim duyulup duyulmadığının tespiti amacıyla yapılan tanımlayıcı tipte olan bu çalışmanın yığını Uşak'ta ikamet eden insanlardır. Çalışmada örneklem seçimine gidilmemiş olup, araştırma Mayıs-Haziran 2022 tarihlerinde kent merkezinde bulunan kişilere yapılmıştır. Araştırma verileri, kişilerin demografik özellikleri, afet farkındalığı ve afete hazır bulunuşluğunu belirleyen etkenlerin bulunduğu anket formu aracılığıyla Uşak'ta ikamet eden 542 kişi ile yüz yüze görüşülerek toplanmıştır.

Veri toplama aracı olarak kullanılan anket formu 2 kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım katılımcıların demografik özelliklerine ve eğitim bilgilerine ilişkin 5 sorudan oluşmaktadır. İkinci kısım ise, katılımcıların afet ile ilgili deneyimleri, afet farkındalığı ve afete hazır bulunuşluk düzeylerinin tespiti amacıyla hazırlanmış olan 22 sorudan oluşmaktadır.

Verilerin analizinde “SPSS 15.0” paket programı kullanılmıştır. Katılımcıların afet farkındalığı ve afete hazır bulunuşluk düzeylerinin belirlenmesi ile ilişkili olabilecek değişkenleri değerlendirmek için demografik bilgiler, afet deneyimi, afet farkındalık düzeylerinin hangi seviyede olduğu ve afetlere hazırlıktan ne anladıkları gibi ankette yer alan değişkenler ile çapraz tablolar oluşturulmuştur. İstatistiksel anlamlılık Ki-kare (χ^2) testi ile değerlendirilmiştir. *p* değerinin 0,05’in altında olduğu sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

4. Bulgular

Katılımcıların %55,9’u erkek, %44,1’i kadındır ve büyük çoğunluğu (%46,1) 21-29 yaş arasındadır. Eğitim durumuna bakıldığında, katılımcıların %42,5’i lisans ya da lisansüstüne devam etmektedir ya da mezun durumundadır. Yine araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunu (%43,9) öğrenciler oluşturmaktadır. Katılımcılara ilişkin verilen bu demografik özellikler Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Bazı Demografik Özellikleri (n=542)

Demografik özellik	n	%
Cinsiyet		
Kadın	239	44,1
Erkek	303	55,9
Toplam	542	100,0
Yaş		
20 ve altı	55	10,1
21-29	250	46,1
30-39	73	13,5
40-49	90	16,6
50-59	45	8,3
60 ve üstü	29	5,4
Toplam	542	100,0
Eğitim Durumu		
İlkokul	75	13,8
Ortaokul	51	9,4
Lise	127	23,4
Önlisans	59	10,9
Lisans	221	40,8
Lisansüstü	9	1,7
Toplam	542	100,0
Meslek		
Öğrenci	238	43,9
Memur	64	11,8
Esnaf	105	19,4
Zanaatkar	23	4,2
Emekli	47	8,7
Çalışmıyor	65	12,0
Toplam	542	100,0
Evdeki Kişi Sayısı		
1	29	5,4
2	83	15,3

3	112	20,7
4	190	35,1
5	80	14,8
6	26	4,8
7 ve üstü	22	4,1
Toplam	542	100,0

Katılımcıların afet deneyimi ve afet eğitimi üzerine anket sonuçları Tablo 2'de verilmektedir. Buna göre, katılımcıların %51,7'si daha önce afete maruz kalmıştır. En çok maruz kalınan afetin de yaklaşık %89'luk oranla deprem olduğu görülmektedir. Katılımcıların %62,2'lik kısmı ise daha önce hiç afet eğitimi almamıştır (Tablo 2). Eğitim almayan bu kişilerden afet yaşamış olup, buna rağmen yine de yapılması düşünülen eğitimlere katılmak istemeyenlerin oranı ise %42,9'dur (Tablo 3). Bu aşında afet farkındalığının henüz tam olarak istenilen seviyelere ulaşmadığının bir göstergesi olabilir. Ayrıca, Uşak'ta afete hazırlık eğitimine katılmak istediğini belirtenlerin oranı % 59,6'dır (Tablo 2). Alınmak istenen eğitim konusunda ise yaklaşık %43 ile ilk yardım eğitimi ilk sırada bulunmaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların afet deneyimi ve afet eğitimi üzerine yanıtlarının dağılımı

Afet ve Afet Eğitimi	n	%
Afet Deneyimi		
Evet	280	51,7
Hayır	262	48,3
Toplam	542	100,0
Afet Eğitimi Deneyimi		
Evet	205	37,8
Hayır	337	62,2
Toplam	542	100,0
Afet Eğitimi İsteği		
Evet	323	59,6
Hayır	219	40,4
Toplam	542	100,0

Tablo 3. Katılımcıların afet eğitim isteği durumu

Uşak ilinde afete hazırlık eğitimleri olsa katılmak ister misiniz?			Daha önce afete hazırlık eğitimi aldınız mı?		Toplam
			Evet	Hayır	
Evet	Daha önce afete yaşadınız mı?	Evet	91 (%16,8)	88 (%16,2)	179 (%33)
		Hayır	44 (%8,1)	100 (%18,5)	144 (%26,6)
	Toplam		135 (%24,9)	188 (%34,7)	323 (%59,6)
Hayır	Daha önce afete yaşadınız mı?	Evet	35 (%6,5)	66 (%12,2)	101 (%18,6)
		Hayır	42 (%7,7)	76 (%14)	118 (%21,8)
	Toplam		77 (%14,2)	142 (%26,2)	219 (%40,4)

Katılımcıların afet farkındalığı üzerine anket sonuçları ise Tablo 4'de verilmektedir. Buna göre, katılımcılardan kendisini olası afetlere karşı hazırlıklı görenlerin oranı %28,2'dir. Yine verilen cevaplar doğrultusunda, katılımcıların %67,9'unun olası afetler konusunda endişeli olduğu görülmektedir. Katılımcıların %86,2'si çevresindeki insanları afet konusunda bilinçli görmezken, %74,7'lik kısmı ise afetlere hazırlıklı yaşamının önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, katılımcıların %83,8'i afete hazırlığın zararları azaltacağı bilincindedir ki bu oran yürütülen çalışmaların bilinçlendirme bakımından etkisini yansıtmaktadır. Daha önce afete maruz kalan katılımcıların yaklaşık %56,4'lik kısmı henüz afete hazır olmadıklarını beyan etmişlerdir (Tablo 5). Yine katılımcıların yaklaşık %61,7'si afetler konusunda hazırlıklı olmak gerektiğine inandıkları halde kendilerini hazırlıklı görmemektedir (Tablo 6).

Tablo 4. Katılımcıların afet farkındalığı üzerine anket sorularına verdikleri yanıtların dağılımı

Afete Farkındalığı	n	%
Kendinizi olası afetlere karşı hazırlıklı olarak görüyor musunuz?		
Evet	153	28,2
Hayır	389	71,8
Toplam	542	100,0
Olası afetler konusunda endişeli misiniz?		
Evet	368	67,9
Hayır	174	32,1
Toplam	542	100,0
Yaşadığınız binayı afetlere karşı güvenli buluyor musunuz?		
Evet	177	32,7
Hayır	365	67,3

Toplam	542	100,0
Çevrenizdeki insanları afetlere karşı bilinçli buluyor musunuz?		
Evet	75	13,8
Hayır	497	86,2
Toplam	542	100,0
Yaşadığınız yerde meydana gelebilecek olası afetler hakkında bilginiz var mı?		
Evet	248	45,8
Hayır	294	54,2
Toplam	542	100,0
Afetlere hazırlıklı yaşamak sizin için önemli mi?		
Evet	405	74,7
Hayır	137	25,3
Toplam	542	100,0
Afete hazırlık zararları azaltır.		
Evet	454	83,8
Hayır	88	16,7
Toplam	542	100,0
Afet sonrasındaki ilk 72 saat için her bireysel hazırlıklarımı yaptım.		
Evet	98	18,1
Hayır	444	81,9
Toplam	542	100,0
Kamu spotu sayıları artarsa afetlere karşı hazırlık düzeyim de artar.		
Evet	330	60,9
Hayır	212	39,1
Toplam	542	100,0

Tablo 5. Afet yaşanmışlığı ile olası afetlere karşı hazırlık durumu

	Kendinizi olası afetlere karşı hazırlıklı olarak görüyor musunuz?			Toplam
	Evet	Kararsızım	Hayır	
Daha önce afet yaşadınız mı?				
Evet	83 (%15,3)	78 (%14,4)	119 (%22)	280 (%51,7)
Hayır	70 (%12,9)	68 (%12,6)	124 (%22,9)	262(%48,3)
Toplam	153 (%28,2)	146 (%26,9)	243 (%44,8)	542

Tablo 6. Olası afetlere karşı hazırlık ile hazırlıklı yaşamın önem durumu

	Afetlere hazırlıklı yaşamak sizin için önemli mi?			Toplam
	Evet	Kararsızım	Hayır	
Kendinizi olası afetlere karşı hazırlıklı olarak görüyor musunuz?				
Evet	122 (%22,5)	17 (%3,1)	14 (%2,6)	153 (%28,2)
Kararsızım	113 (%20,8)	22 (%4,1)	11 (%2)	146 (%26,9)
Hayır	170 (%31,4)	35 (%6,5)	38 (%7)	243 (%44,8)
Toplam	405 (%74,7)	74 (%13,7)	63 (%11,6)	542

Katılımcıların afet hazır bulunuşluğu üzerine anket sonuçları ise Tablo 7’de verilmektedir. Buna göre, katılımcıların sadece %3’ü afet acil durum kartı taşıdığını beyan ederken, %79,3’lük kısmı işyerine/evine ait afet planından habersizdir. Yine katılımcılardan afet esnasında toplanma alanlarını bilenlerin oranı %42,1’dir. Yaşadıkları yerde bir acil durum ve afet çantası bulunduranların oranı ise %22,7 ile oldukça düşüktür. Katılımcıların %66,1’i konutu için zorunlu deprem sigortası yaptırmamıştır. Bu elde edilen sonuçların Uşak ili için hazırlanan IRAP (2021) [16] raporunda sunulmuş olan DASK sigortalılık oran sonuçları ile mertebesel olarak uyumlu olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Katılımcıların afet hazır bulunuşlukları üzerine anket sorularına verdikleri yanıtların dağılımı

Afete hazırlık	n	%
Kendinize ait afet acil durum kartı taşıyor musunuz?		
Evet	16	3,0
Hayır	526	97,0
Toplam	542	100,0
İşyerinize/evinize ait afet planı hakkında bilginiz var mı?		
Evet	112	20,7
Hayır	430	79,3
Toplam	542	100,0
Herhangi bir afet sırasında iş yerinizde/okulunuzda ya da evinize en yakın acil toplanma alanlarının nerede olduğunu biliyor musunuz?	n	%
Evet	228	42,1
Hayır	314	57,9
Toplam	542	100,0
Yaşadığınız yerde bir acil durum ve afet çantası bulunuyor mu?		
Evet	123	22,7
Hayır	419	77,3
Toplam	542	100,0
İlk yardım eğitimi aldınız mı?		
Evet	229	42,3
Hayır	313	57,7
Toplam	542	100,0
Herhangi bir deprem tatbikatına katıldınız mı?		
Evet	340	62,7
Hayır	202	37,3
Toplam	542	100,0
Çök - kapan - tutun yöntemi hakkında bilginiz var mı?		
Evet	370	68,3
Hayır	172	31,7
Toplam	542	100,0
Konutunuzda zorunlu deprem sigortası var mı?		
Evet	184	33,9
Hayır	358	66,1
Toplam	542	100,0
Evinizde ya da yaşadığınız yerde yapısal olmayan tehlikelere karşı önlemler aldınız mı? (Dolapların duvarlara sabitlenmesi, dolap üstlerine ağır eşya yerleştirilmemesi gibi)		
Evet	189	34,9
Hayır	253	65,1
Toplam	542	100,0

Yaşadığınız yerde yangın söndürme ekipmanı var mı?		
Evet	193	35,6
Hayır	349	64,4
Toplam	542	100,0

Katılımcıların demografik özellikleri, afet deneyimleri, afet farkındalığı ve afet hazır bulunuşluğuna yönelik ifade ve görüşleri ile istatistiksel olarak anlamlı ilişki gösteren değişkenler (n=542) aşağıdaki tablolarda yer almaktadır. Bu sonuçlara göre, afete hazır bulunuşluk ile eğitim düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (p=0,02). Eğitim düzeyi arttıkça farkındalığın da arttığı görülmektedir. Bu, ilköğretim düzeyinde yaklaşık %8, lise düzeyinde yaklaşık %9 ve ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeylerde ise yaklaşık yüzde %25,3 olarak öne çıkmaktadır (Tablo 8). Afete hazır bulunuşluk ile olası afetler konusunda endişe arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (p=0,004). Kendisini afetler karşısında hazırlıksız görüp de endişe edenlerin oranı yaklaşık %74,4 iken, kendisini afetler karşısında hazırlıklı görüp endişe etmeyenlerin oranı yaklaşık %27,6'dır (Tablo 9). Afete hazırlık eğitimi almış olma ile afete hazır bulunuşluk arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p=0,001). Afete hazırlık eğitim alıp da kendisini afetler konusunda hazır görenlerin oranı yaklaşık %50,9'dur (Tablo 10). Afet farkındalığı ile afet hazır bulunuşluğu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (p=0,016). Afet farkındalığına sahip olup da kendini afet konusunda hazır görenlerin oranı yaklaşık %42,9'dur (Tablo 11). Olası afetler konusunda endişe ile cinsiyete arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p=0,000). Çalışmaya katılan kadınların yaklaşık %86,6'sının olası afetler konusunda endişeli olduğu söylenebilir (Tablo 12).

Tablo 8. Katılımcıların afete hazır bulunuşlukları ve eğitim düzeylerinin dağılımı

Eğitim durumu	Kendinizi olası afetlere karşı hazırlıklı olarak görüyor musunuz?		İstatistik
	Evet	Hayır	
İlkokul	26 (%4,8)	49 (%9)	
Ortaokul	16 (%3)	35 (%6)	
Lise	47 (%8,7)	80 (%14,8)	p = 0,020
Önlisans	31 (%5,7)	28 (%5,2)	$\chi^2 = 21,121$
Lisans	101 (%18,6)	120 (%22,1)	
Lisansüstü	3 (%1)	5 (%1)	

Tablo 9. Katılımcıların afete hazır bulunuşlukları ve endişe durumlarının dağılımı

	Olası afetler konusunda endişeli misiniz?			
Kendinizi olası afetlere karşı hazırlıklı olarak görüyor musunuz?	Evet	Kararsızım	Hayır	İstatistik
Evet	90 (%16,6)	27 (%5)	36 (%6,6)	
Kararsızım	114 (%21)	13 (%2,4)	19 (%3,5)	p = 0,004
Hayır	164 (%30)	24 (%4,4)	55 (%10,1)	$\chi^2 = 15,577$

Tablo 10. Katılımcıların afete hazırlık eğitimi alma ile afete hazır bulunuşluk durumlarının dağılımı

	Kendinizi olası afetlere karşı hazırlıklı olarak görüyor musunuz?			
Daha önce afete hazırlık eğitimi aldınız mı?	Evet	Kararsızım	Hayır	İstatistik
Evet	80 (%14,8)	56 (%10,3)	76 (%14)	p = 0,001
Hayır	73 (%13,5)	90 (%16,6)	167 (%30,8)	$\chi^2 = 18,770$

Tablo 11. Katılımcıların afet farkındalıkları ile afete hazır bulunuşluk durumlarının dağılımı

	Kendinizi olası afetlere karşı hazırlıklı olarak görüyor musunuz?			
Afete hazırlık zararları azaltır.	Evet	Kararsızım	Hayır	İstatistik
Evet	135 (%24,9)	127 (%23,4)	192 (%35,4)	
Kararsızım	7 (%1,2)	15 (%2,8)	29 (%5,4)	p = 0,016
Hayır	11 (%2)	4 (%1)	22 (%4)	$\chi^2 = 12,130$

Tablo 12. Katılımcıların cinsiyeti ile olası afetler konusundaki endişe durumlarının dağılımı

Cinsiyetiniz	Olası afetler konusunda endişeli misiniz?			İstatistik
	Evet	Kararsızım	Hayır	
Erkek	176 (%32,5)	34 (%6,3)	93 (%17,2)	$p = 0,000$
Kadın	192 (%35,4)	30 (%5,5)	17 (%3,1)	$\chi^2 = 46,547$

5. Sonuç ve Öneriler

Türkiye, doğal ve insan kaynaklı birçok afetin yol açtığı can kayıpları bakımından dünyanın en riskli ülkeleri arasındadır. Yaklaşık son 30 yıl içinde yaşanan doğal afetler içerisinde, özellikle depremlerin neden olduğu zararlar, toplumun afetler karşısında daha bilinçli olması gerçeğini ortaya koymaktadır. Günümüzde bu tehlikelerin nerede, ne zaman olacağını önceden kesin olarak bilmenin ve bu yıkıcı doğa olaylarını önlemenin imkansız olduğu kabul edilmektedir. Ancak, afet farkındalığı ve afete hazır bulunuşluk seviyesi yeterli düzeye ulaşmış toplumlarda, afetlerin yaratacağı kayıpları önlemek sistematik çözümler üreterek mümkündür. Bunun için toplum tüm kesimlerinin afetler konusunda eğitimden geçirilmesi gereklidir. Farkındalık ve hazır bulunuşluk seviyesinin tatmin edici bir düzeye ulaşması ve doğa olaylarının “afet” ya da “felaket” haline gelmeden önlenmesi, ancak eğitim ile mümkündür. Dolayısıyla, bireylerin kaçınmayacakları ve tamamen önleyemeyecekleri aşikâr olan afetlere karşı farkındalığın geliştirilmesi ve gerekli önlemlerin alınması ve bu sayede afetlerle iç içe yaşamının öğrenilmesi bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu düşünceden yola çıkılarak, yapılan bu çalışmada, Uşak halkının afet farkındalığının ve afete hazırlık düzeylerinin belirlenmesi ve bu doğrultuda herhangi bir eğitime gereksinim duyulup duyulmadığının tespiti yapılmıştır. Elde edilen sonuçlardan katılımcıların yalnızca %37,8'i afete hazırlık ile ilgili eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Yine katılımcılardan daha önce hiç afet eğitimi almamış olup da afet yaşamış ve buna rağmen yine de yapılması düşünülen eğitimlere katılmak istemeyenlerin oranı %42,9'dur. Bu verilere göre, insanların afetlerin olası sonuçlarını deneyimleyerek anlamaları için geliştirilmiş olan çeşitli öğrenceliklerin (simülasyonların) yaygın ve erişilebilir şekilde kullanılması, halihazırda afet hazırlıklarının zararları azaltacağına farkında olan ancak bunu uygulamaya dökmeyen kişileri gerekli önlemleri almaya sevk edeceği düşünülmektedir. Ayrıca, afete hazırlık eğitim alıp da kendisini afetler konusunda hazır görenlerin oranının yaklaşık %50,9 ve kendisini afetler karşısında hazırlıksız görüp de endişe edenlerin oranı yaklaşık %74,4 olduğu da görülmektedir. Bu da tüm halkın afet eğitimlerine katılımının sağlanması ve bu eğitimlerdeki tedbirlerin uygulanması ile büyük ölçüde olası zararları azaltacağına bilincine kavuşturulması gerektiği görülmektedir.

Kaynaklar

1. Gil-Rivas V ve Kilmer RP. Building Community Capacity and Fostering Disaster Resilience, *J Clin Psychol*, 2016;2(12):1318-1332.
2. Ersoy Ş ve Koçak A. Disasters and earthquake preparedness of children and schools in Istanbul, Turkey, *Geomatics, Natural Hazards and Risk*, 2016;7(4), 1307-1336.
3. AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı). Türkiye Afet Yönetimi ve Doğa Kaynaklı Afet İstatistikleri, Ankara, 2018.
4. Bullock J, Haddow G ve Coppola D. Introduction to Homeland Security: Principles of All-Hazards Risk Management, 2020.
5. Ahn AYE, Takikawa H, Maly E, Bostrom A, Kuriyama S, Matsubara H, Izumi T, Torayashiki T ve Imamura F. Perception of earthquake risks and disaster prevention awareness: A comparison of resident surveys in Sendai, Japan and Seattle, WA, USA, *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 2021;66, 102624.
6. UNDRR (United Nations for Disaster Risk Reduction) Developing early warning systems: A checklist, Third International Conference on Early Warning, United Nations (UN), Bonn, Germany; 2006.
7. ISDR (International Strategy for Disaster Reduction). Global Survey of Early Warning Systems: An Assessment of Capacities, Gaps and Opportunities Towards Building A Comprehensive Global Early Warning System for All Natural Hazards, United Nations (UN), Bonn, Germany; 2006.
8. Uluğ A. Afetlerden koruma ve afetin tahrip edici enerjisini azaltma yöntemleri, Uluslararası Katılımlı 1. Ulusal Afet Tıbbı Kongre Kitabı, Antalya; 2004.
9. Bulat Ç ve Özbaşı D. Üniversite Personelinin Afet Yönetimi Hakkında Bilgi, Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği. *International Journal of Social and Educational Sciences*, 2021; 16, 68-82.
10. Dikmenli Y ve Yakar H. Öğretmen Adaylarının Afet Bilinci Algı Düzeylerinin İncelenmesi, *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal of Education Faculty)*, 2019;16(1):386-416.
11. İnal E, Kocagöz S ve Turan M. Temel Afet Bilinç ve Hazırlık Düzeyinin Saptanmasına Yönelik Bir Araştırma, *Türkiye Acil Tıp Dergisi*, 2012;12(1):15-19.
12. MTA (Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü), Yenilenmiş Diri Fay Haritaları, 2012.
13. AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı). Türkiye Deprem Tehlike Haritası, 2018.
14. Türkiye Afet Risk Azaltma Planı (TARAP) 2022-2030, 2022.
15. Cicen, C. Mevcut bir betonarme kamu binasının performans analizi ve sismik izolasyon ile güçlendirilmesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Yüksek Lisans tezi, 2014.
16. İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü, İl Afet Risk Azaltma Planı (IRAP), 2021.
17. Zafer Kalkınma Ajansı, TR33 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı (Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa, Uşak), Ankara, 2016.
18. Zafer Kalkınma Ajansı, Uşak İli Yerel Ekonomik Gelişme Programı (Afet Yönetimi, Kentsel Hizmetler, İnsan ve Toplum) 2016-2018, 2016.